

Programa No. 034 – GÉNESIS 22:11 - 23:20

Ari munasqa qheshwamsi kunan kay kutipi, astawan qawarillasunpuni imaynatachus Abrahamqa yuyarqa Dios kikin Isaacta wañusqanmanta kawsarichimunanta, payqa Diospa nisqanta junt'aytapuni munaspa wawanta Diosman jaywananpaj wakiykorqa, Santiago qhelqasqanman jina Abrahamqa mana wawanta q'olachini-yasqanraykuchu cheqan runapaj qhawasqa karqa. Chaywampis Abrahamqa wawanta Diosman jaywarqapunichu? Diosmanta qhelqasqapi ninchu Abrahamqa cuchillowan wawanta t'ojsisqanta? Chaymanta aswan yachananchejpaj ñawirisunchej *Génesis 22:11-12*.

Ñapis cuchillota oqharispa wawanta ñak'anan kashajtin, Tata Diospa angelnin janaj pachamanta nimorqa: Abraham, Abraham, nispa. Paytaj kuticherqa: Kaypi kashani, nispa. ¹²Chay angeltaj nerqa: Ama makiykita oqhariychu, nitaj wawaykita imanaychu. Yachaniña qanqa Diosniykita manchachikusqaykita, imaraykuchus mana uj k'ata wawaykitapis mich'akunkichu qonawaykipaj, nispa.

Kunanqa imaynapitaj yachanchej? Ruwasqasnitaqa, ñawpajmanta pacha Diosqa yacharqaña Abrahampa sonqonta, yachallarqataj imaynachus creeynin kasqanta, chay tukuytataj Abrahampa vesinosnenqa mana yacharqankuchu, kawsaqesnimpis manallataj yacharqankuchu, paykunaqa yacharqanku ruwasqasninta reparaspalla, chayrayku Santiago nin; creeyqa ruwasqanchejnejtá rikuchikun, creesqanchejrayku ruwananchej tiyan imatachus Dios nisqanta, chay tukuyman Diosqa Abrahanta allin runapaj qhawarqa.

Munasqa kawsaqe pillatapis Dios wajyajtin, pillatapis salvajtin, pillatapis kamachiyta munajtin, chay kawsaqemanqa Dios uj pruebata jina qonqapuni. Diosqa Abrahanta pruebaman churarqa, kunan kay kawsayninchejpipis Diosqa paypata kajkunaman pruebaman churallantaj, payqa qantapis noqatapis pruebaman churawanchej creeyninchejpi aswan sinch'ita sayananchejpaj, chantá aswan kallpayoj kaspa payta sirvinanchejpaj, chaytataj kaypeqa reparashanchej, chayrayku Abrahamman chay pruebata qorqa, Diosqa aswan qhepanejman manaña imatapis nenqachu Abraham ruwananta.

kaypeqa Diosqa nin Abrahanta chay sapan k'ata wawanta ama wañuchinanta, ñapis ñawirinchejña Vs, 13 chaypi uj carnero uj sach'itapi ch'ipasqa kasqanta repararqanchej, chaytaj runaj cuentamanta wañorqa ñawpajmanta pacha, eden huertamanta Jesucristo cruzpi wañunankama, chay uywa reparachiwanchej Cristoj jamunanmanta, Diosqa manapuni munanmanchu

karqa runata wañuchinataqa, chaywampis chay uj k'ata churin kay pachaman jamorqa chayqa cruzkama chayarqa, chaypitaj wañuporqan, Apostol Pablo nin: Romanos 8:32 ***Diosqa uj k'ata Churinta mana mich'akuspa qorqa, tukuyninchejrayku wañunampaj. Ajina chayqa, imaraykutaj mana qowasunmanchu Churinwan khuskata tukuy imatawan?*** Munasqa kawsaqe, kayta sumajtachu umaykipi jap'inki? Ñawirisunchej Vs. 14 chaypi nin:

Chay cheqata Abrahamqa suticharqa: Tata Diosqa qon, imachus mana kanchu, chayta, nispa. Chayrayku kunan ninku: Uj orqopi Tata Diosqa qon, imachus mana kanchu, chayta, nispa. Génesis 22:14.

Chay cheqata Abrahamqa suticharqa, chayrayku ashkha runakuna yuyanku chay cheqapi kasqanta Salomompa templo, chay Golgota nisqa orqotaqa ninku calavera nispa, chaykunaqa kashanku maypichus Abraham wawan Isaacta q'olachinan karqa chaypi, chayllapitaj Señor Jesucristotapis cruzman chakatarqanku, chaytataj Abrahamqa sutichan *Dios wakichin imachus phaltajtaj* nispa, kaypi Diosqa pantacherqa, kunanqa qhawarinanchej imatachus Dios qosqayki nisqanta Abrahamman, chaymanta aswan yachananchejpaj ñawirisunchej Vs, 15-18 chaypi nin:

Ujtawan Tata Diospa angelnin janaj pachamanta Abrahamta wajyamuspa, nerqa: Tata Dios nin: Qanqa kayta ruwarqanki, manataj mich'akorqankichu uj k'ata wawaykita. Chayrayku noqa kawsayniyrayku juraspa, niyki: ¹⁷Noqa bendecisqayki, mirayniykitapis ashkhata mirachisaj mana yupay atinata cielopi ch'askas chhikata, mama qocha kantupi t'iyu chhikallatataj. Chantapis tukuy enemigosninkuta atipanqanku. ¹⁸Tukuy naciones kay pachapi kajkuna paykunanejta bendecisqa kanqanku, qan imatachá nisusqayta kasuwasqaykirayku, nispa. Génesis 22:15-18.

Diosqa Abrahamman uj willayta willan, Diosqa nin mana qhesachasqanta wawanta, Abrahamqa cheqamantachu wawanta Diosman jaywanata jina yajwarqa? Mana, ***munasqa kawsaqe*** Dios mana saqerqachu chayta ruwananta, Abrahamta Diosta creespa chayta ruwaytapuni munarqa, chayta reparanchej ruwasqannejta, tukuy runakuna yacharqanku Abrahamqa Diospa nisqanta sumajta kasusqanta, chaytataj Diosqa sumaj kasukuyniyoj kasqanta repararqa, Abrahamqa Diosta creesqanrayku cheqan runapaj qhawasqa karqa, chantá tukuy runakunaj ñawpaqempipis allin runapaj qhawasqallataj ruwasqasninnejta, payqa sumaj creeyniyoy kasqanta rikucherqa, kunanqa chay tukuymanta Dios nin kay jinata, ***qanqa mana qhesachawarqankichu, chay***

sapan k'ata wawaykita mana mich'akorqankichu. Chaymanta Dios pay kikin uj k'ata wawanta qorqa.

Diosqa nerqa tukuy naciones paynejta bendecisqa kanankuta. Kunanqa Jesucristoj evangelion tukuy kay pachalapi willakushan, chaywampis kashankuraj pikunachus manaraj Cristomanta uyarejkuna, jinapis tukuy kay pachaman bendicionqa chayan, chay bendicionqa Cristo Jesúsllapimin kashan.

Diosqa chay tukuy promesata qorqa imaraykuchus Abrahamqa Diospa nisqanta tukuy sonqo kasorqa, payqa kasorqa creesqanrayku, creesqanraykullataj Diospa nisqanta ruwarqa, creen mana ruwaspalla chayqa mana walejchu.

Kay tukuyqa Abrahampajqa mana atinampaj jinapuni karqa, Dios nerqa chay sapan k'ata wawanta wañuchispa Diosman jaywananta, chaywampis mana Diospa nisqanman jinachu junt'akorqa, chaymanta Dios nerqa, cheqamanta runaqa allin yuyayniyoj, tukuy nisqakunata kasukoj, chaypajtaj allin kanqa paykunata salvanampaj, runataj atenqa chaymanta ajllakuyta pillapis salvasqa kayta munajqa. Chayta kay yachachiypeqa yachachiwanchej. Diosqa manapuni munarqachu wawanta wañuchinanta imaraykluchus chayqa manapuni allinchu karqa. Kaywan yachachiwanchej Diosqa Abrahampa wawanta salvan. Diostaj sapan k'ata wawanta noqanchejrayku wañunampaj jaywarqa. Isaacpajqa kikin Diosllataj wakicherqa uj carnerota, chaymanta iskay waranqa watas pasasqanmantaj Dios wakicherwa uj **corderota**, chaytaj wañorqa noqarayku qanrayku munasqa kawsaqe.

Ajinata Diosqa nerqa qanmanta mirayqa bendecisqa kanqanku nispa, kay tukuy imas imatataj yachachiwanchejri? Imayna miraymantataj parlashanri? Apostol Pablo chaymanta nin: Gálatas 3:16 chaypi nin: **Diosqa Abrahamman, mirayninmanwan nerqa imatachus qonanta. Diosmanta Qhelqasqaqa Abrahampa mirayninmanta parlaspa, mana ashkha runasmantachu parlan, manachayqa ujllamanta, chaytaj Cristo.**

Kaypi reparankichu munasqa kawsaqe? Diosmanta qhelqasqa sumajta sut'inchawanchej, chaymanta aswan Apostol nillantaj, Gálatas 3:8-9. Chaypi nin: **Abrahamtaj kuticherqa: Dios maymantapis rikhurichimullanqa paypaj corderota q'olachinanchejpaj, waway, nispa. Jinamanta khuska rillarqankupuni.** ⁹ **Maymanchus Dios nerqa Abraham rinanta, chayman chayaspa, Abrahamqa uj altarta ruwarqa Diospaj, chaymantaj llant'a apasqanta churarqa. Llant'a patamantaj Isaac churinta wataykuspa, winkuykucherqa altar patapi.**

Mayk'ajtaj Diosqa evangeliomanta willarqa Abrahanman? Chayqa karqa maypachachus Dios kamacherqa wawan Isaactaj uj altar patapi wañuchispa q'olachinanta chaypi, chaypacha Diosqa evangeliomanta willanman kasqa Abrahanmanqa, imaraykuchus nerqa qampa mirayniyki bendecisqa kanqanku nispa. Paypa mirayninmantata Cristo paqarikorqa, chayrayku ninchej chay evangelioqa ñawpajta Abrahanman qosqa karqa.

Kaytawan kaypi sut'incharisunman, ashkhas yuyanku Abrahan, wawan Isaac, Jacobo chantá waj runakuna ñawpa testamentomantaqa allin yuyayniyojkuna kasqankuta yuyanku, chaywampis paykunaqa noqanchej jinalla karqanku wakinkunaqa pisi yuyaypuni kallaraqankutaj. Wakin imataqa noqanchej yachasqanchejta mana yacharqankuchu, ichachus Abrahan aswan yachanman karqa evangeliomanta imaraykuchus Diospuni payman parlaykusqanrayku. Señor Jesucristo nerqa: Juan 8:56 chaypi nin: ***Ñawpa tataykichej Abrahamqa kusikorqa p'unchayniyta rikunanta yuyaspa, rikuspataj mayta kusikorqa, nispa nerqa Jesusqa.*** Kay reparachiwanchej payqa noqanchejmanta aswampuni yachasqanta.

Diosqa ashkha imakunata Abrahanman rikucherqa. Payllataj evangeliota willarqa, chaypacha manaraj Salvadorqa jamorqarajchu. Kay Moriah nisqa orqopi Diosqa Abrahanman reparacherqa wawan Isaacta sacrificanan kashajtin, chaytaj ninakun Jesucristoj wañuyninwan chanta kawsarimpuyninwan ima. Yuyarikunachej, Diosqa Abrahanman wawan kawsashajta kutichiporqa, chay ninakun Jesucristoj wañuyninwan chanta kawsarimpuyninwan ima. Chayrayku Pabloqa nin Dios evangeliomanta Abrahanman willasqanta. Kunantaj Vs. 19-20 nin:

Abrahamqa chaymanta kutiporqa maypichus kamachisnin kasharqanku chayman. Chaymantataj tukuyninku kutiporqanku Beerseban, maypichus Abraham tiyakorqa, chayman.²⁰ Unaymanta Abrahamqa uyarerqa wawqen Nacorpa warmin Milcapis churisniyoj kasqanta.²¹ Kuraj kajqa karqa Uz, ujnintaj Buz, ujnintaj Kemuel; pay karqa Arampa tatan. Génesis 22:19-20.

Kaypi reparashanchej Abrahampa familianmanta, ichachus mana anchatapuni chaymanta parlasunchejchu, chaywampis yachanchej Abrahamqa tukuy ayllunta saquesqa jaqay Harán nisqa llajtapi, kapi parlashawanchej chayqa wakin ayllullanmanta kashan, chaykunanmanta mana anchatapuni kay qhelqasqapi niwanchejchu, jampj p'unchaykunapi ichachus chaymanta aswan

parlallasuntaj. Chayrayku aswan willawanchej mirayninkumanta chantá sutisninkumanta ima, chayrayku kaymanta mana anchatapuni t'ukurisunchejchu.

Kunantaj 23 t'aqamanñataj chayanchej, kay t'aqapeqa reparanchej Sara wañupusqanmanta. Chantá Abrahamqa uj jusk'uman (cuebaman) payta p'anpaykusqa, chaypa sutintaj karqa Macpela nisqa, chaymanta aswan yachananchejpaj ñawirisunchej Génesis 23:1-2. Chaypi nin:

Saraqa kawsarqa pachaj iskay chunka qanchisniyoj watasta. ²Pay wañuporqa Quiriat-arbapi, chayqa kashan Hebrón llajtapi, Canaán jallp'api. Abrahamqa may llakisqa, anchatataj waqarqa warmin Sara wañupojtin. Génesis 23:1-2.

Chaypacha Saraqa 127 watasniyoj karqa, wawan Isaac paqarikushajtintaj 90 watasniyoj karqa, ajina kajtenqa maman Sara wañupushajtin Isaacqa 37 watasniyojchá kanman karqa, kay reparachiwanchej ichachus Tatan Diosman jaywanata jina jaywanayashajtin chaymanta qhepallamampuni kayqa kanman karqa.

Chayta astawan yachananchejpaj, ñawirisunchej Vs. 3-6 chaypi nin:

Chaymantaqa ayata saquespa, rerqa Hetpa churisninwan parlay kay jinata:

⁴Noqaqa karu llajtayoj qankuna ukhupi tiyakuni. Jinapis venderiwaychej ari uj chhikan jallp'ata, chayman warmiyta p'ampakapunaypaj, nispa. ⁵

⁶Hetpa churisnintaj nerqanku: Wiraqochi, uyariwayku ari. Noqayku yachayku qanqa Diospa ajllakusqan kay chawpiykupi kasqaykita. Chayrayku qanqa sumajnin cheqapi warmiykita p'ampakapuy; ni mayqennyku nisqaykuchu: Qanqa mana kaypi p'ampakunaykichu, nispa. Génesis 23:3-6.

Chaypacha Abrahamqa pay kikin nikorqa, ñan purej, mana familiayoj kasqanta. Diosqa chay jallp'apiña kashajtimpis payta bendecillarqapuni, chaypi tiyakojkuna payman allichaj imakunata ofrecerqanku, astawanqa payta nerqanku: qan ajllakuy maynejpitaj warmiykita p'anpayta munaj chayta nispa, chaypi kajkunaqa maytapuni kusikorqanku chaypi pay kasqanmanta, Abrahantaqa allin runapaj qhawasqanku, payqa allimpaj qhawasqa runa karqa imaraykuchus tukuy imata allintapuni ruwasqanrayku. Ñawirisunchej Vs. 7-9.

Chantá Abrahamqa sayaykuytawan, chay llajtayoj hititasman k'umuykukuspa, nerqa: Cheqamantachus qankunaqa munankichej kaypi warmiyta p'ampakapunayta chayqa, nipuwaychej ari Zoharpa churin

Efronman, vendenawanta Macpela cuevata, mayqenchus kashan jallp'asnimpa kantusnimpi, chayta. Noqa qopusaj chay cuevaj valesqanta, ajinamanta noqajtapuni kanampaj chay aya p'ampana kay cheqapi. Génesis 23:7-9.

Macpela nisqa chay cuebaqa karqa maypichus Abrahan munarqa chaypipuni, payqa chayta rantiyta munarqa, mana munarqachu qhasilla jap'ikuyta, payqa chaypi Dios chay jallp'ata qonankama tukuy imatapis rantikuyllatapuni munarqa imatachus munasqanta, kaypitaj warminta p'ampanampaj uj cheqata rantimpuni.

Kunanqa watejmanta waturikuna, imajtintaj Sarata mana waj cheqamanchu aparqanku p'ampanankupaj? Payqa chaypi p'amparqanku imaraykuchus chaypipuni qhepakunan karqa chayrayku, kayta aswan qhepaman sumajta entiendesunchej, Diosqa payta chaypi qhepacherqa iskay jatuchaj yuyaykunawan, Ujqa chay jallp'api qhepakunampajpuni, imaraykuchus kay pacha maypichus kashanchej chayqa, wiñay kawsayman yaykuponqa, kallanqataj mosoj jallp'a tukuy ima mosojyachisqa kanqa, chay tukuytaj wiñaypajpuni kanan kashan, chaytataj Diosqa Abrahanman qonanta nerqa, chantá pikunachus payta qhatejkunaman ima.

Qampis noqapis kay jallp'api tiyakunchej **munasqa kawsaqe**, chaywampis uj p'unchaypi kayqa mosojyachisqa kanqa. Diosqa munan tukuy kay pachapi kaj chhika mosojyachisqa kananta, chayrayku janaj pachapis, kay pachapis mososjman kutuchisqa kanqa. Chaypitaj pikunachus Diosta qhatejkuna tiyakonqanku, chay yuyaywan Abrahanqa waminta chaypi p'amparqa, chantá paypis wañuspaqa chayllapitaj p'ampanankuta munarqa, uj p'unchay kay pacha mosojyachisqa kajtintaj payqa chaypi kayta munaspa. Abrahanqa mana yacharqachu mashkhachus payta qhatinankuta,

Señor Jesucristo Aposento alto patapi yachachisqasninwan kashaspa, imaynachu ñawpa testamentopi, chay suyakuyllataj karqa paykunapipis, chayrayku Señor Jesucristo nerqa: Juan 14:1-3. Chaypi nin: ***Ama sonqoykichej phutikuchunchu; qankunaqa Diospi creeychej, noqapipis creellaychejtaj.*** ² ***Tatay kashan, chaypi ashkha wasis tiyan; manachus jina kanman chayqa, willaykichejmanña karqa. Kunanqa rishani qankunapaj uj cheqata wakichimoj.*** ³ ***Ripuspaqa, qankunapaj uj cheqata wakichimusaj; chantá kutimuspa, pusasqaykichej maypichus noqa kasaj, chaypi qankunapis kanaykichejpaj.*** Kaypi parlasharqa chay mosoj Jerusalemanta, chaytataj kunan wakichishan, chaymanta pay kutimojtin iglesianta

pusakaponqa, chaypi iglesia wiñaypaj wiñaynintinkama kawsanqa, chay tukuyqa t'ukunapaj jinapuni karqa tukuynin yachachisqasnipaj, kunampis kikillantataj Diosqa niwanchej wawankunaman, uj cheqata wakichishasqanta. Diosqa mana nerqachu Abrahanmanqa chaymanta qhepaman waj jallp'ata qonanta. Abrahanqa Diospi sumajtapuni creerqa, chayraykutaj warmin Sarata chaypi p'amparqa, paypis chayllapitaj p'ampanankuta nin, chaypipuni abranqa p'ampasqapis chashan chay Hebron nisqa cheqapi.

Kunan p'unchaykunapi chay cheqakunapeqa Musulmanes nisqakuna tiyakullankutaj, chantá chay cheqaman rejkunata paykunaqa ninku chay Hebrón cheqamanta sumajtapuni qhawakunkichej nispa, imaraykuchus chayman rejkunamanqa manapuni imatapis allintachus willaj kasqanku astawanqa mana chaymanta kajkunaman. Jinapis chaymanqa pipis yaykullan imaraykuchus qolqeta pagashanku yaykusqankumanta, chaymanta wakinkuna nisqankuman jinaqa chayman yaykuspa qhawanku chay maypichus p'ampasqa karqanku. Sara, Abrahan, Isaac, Rebeca chantá Jacobpis chayllapitaj kashanman kasqa. Raquelqa Belempi p'ampasqa karqa.

Tukuynininku chay jallp'api p'ampasqa karqanku, paykunaqa yuyarqanku chaypi wiñaypaj kawsayta chay suyakuy karqa paykunapi, noqanchejpa suyakuyninchejri janaj pachapi kashan, yuyani kayqa sumaj sut'ipuni kasqanta qampaj kawsaqe. Imaraykupunitaj Abrahanqa chaypi warminta p'ampayta munarqa. Ichachus payqa rantinanrayku chay maypichus p'ampanan karqa chayta. Chaymanta aswan yachananchejpaj ñawirisunchej Génesis 23:10-11.

Hitita Efronqa chay runas ukhullapi kaspá, nerqa Abrahamman tukuy ayllusnin uyarishajtinku, jinallataj llajta punkuta yaykumojkunaj uyarinankuta: Mana, wiraqochíy, uyariway: Qhasilla qosqayki chay jallp'ata, maypichus cueva kashan, chayta. Tukuy ayllusniy uyariwajkuna yachachunku qhasilla qosusqayta. Chayman warmiykita p'ampakapuy, nispa. Génesis 23:10-11.

Cheqamanta kay runakunaqa allin munakuyniyojkunapunichá kankuman karqa, astawanqa, kay Efrón nisqa sutiyoj runa. Chaymanta aswan willawanchej Vs. 12-15.

Abrahamtajrí ujtawan chay llajtayojkunaman k'umuykuspa, Efronman tukuy uyarishajtinku nillaraqataj: Uyarillaway ari. Jap'ikapullay qolqeta chay jallp'aj valesqanta, noqataj chayman tukuy sonqo wañojniyta p'ampakapusaj, nispa.¹⁴⁻¹⁵ Efrontaj kuticherqa: Wiraqochíy, uyarillaway:

Jallp'aqa valen tawa pachaj qolqella. Imataj chay qolqe kanqa iskayninchejpajri? Qanqa chayman rispa, warmiykita p'ampakampullay, nispa. Génesis 23:12-15.

Chay tiempopi runakunaqa allimpaj qhawasqapuni karqanku, chayrayku runa masinkuman chay munakuyninkuta rikuchej kanku. Munasqa kawsaqe sichus Abraham, Isaac, Jacob chantá waj runakuna ima Ñawpa Testamentomanta, jamunkuman mayqej chay jatuchaj llajtanchejkunaman chayqa, phutipuspa ninkumancharí chay llajtapi runakunaqa manaraj allinta yachankurajchu, nillataj runa masinkuta munakuyta yachankuchu nispa ichachus paykunaqa noqanchejmanta willakunkuman. Ajinata paykuna noqanchejmanta parlankuman, noqanchejpis paykunamanta parlashanchej jina. Allimpuni kashan noqanchej paykunaj kawsayninkumanta yachakunanchejqa, imaraykuchus allin runas karqanku, chaymanta aswan yachananchejpaj Vs. 16-18 nin:

Jinapi Abrahamqa chay qolqeta Efronman jaywarqapacha hititas rikushajtinku, pay ajinata nejtinkama; chayta qorqa qolqe ch'uwatera makipura, tawa pachaj qolqeta.¹⁷***Jinamanta Efronpa jallp'anqa Abrahampa makinman chayarqa. Chaytaj karqa Macpelapi, Mamrej inti llojsimuyninnejpi, maypichus sach'asniyoj jallp'a cuevayoj karqa, chaypi.***¹⁸***Ajinata chay jallp'ata Abrahamqa rantikaporqa. Chaymanta testigos karqanku tukuy hititas, jinallataj llajta punkunta yaykoj, llojsejkunapis. Génesis 23:16-18.***

Abrahamqa chay Hititas rikushajtinku Efronman qolqeta pagasqa chay jallp'amanta, chayman aswan yachanchejpaj qhewarisunchej Vs 19-20.

Chaymanta Abrahamqa warminta p'ampakamporqa Macpela jallp'api cuevaman, Mamrej inti llojsimuyninnejpi. Chay cheqaqa may rejsisqa karqa Hebrón sutiwan Canaán jallp'api.²⁰***Ajinamanta Abrahamqa chay jallp'ayoj karqa, cuevayojtaj, mayqentachus hititas venderqanku aya p'ampapanapaj, chay. Génesis 23_19-20.***

Kaypi rikusqanchejman jinaqa, kaychus kanman Hebrón nisqaqa, chay cheqallapitaj kankuman kasqa chay Misquitas mayqenmantachus parlarqanchej chaykuna. Paykunaqa chay cheqapeqa allimpaj qhawasqallataj karqanku, kunan p'unchaykunakama paykunaqa allimpaj qhawasqa kashanku., chaymanta kunankama paykuna jina k'achitas kallankupuni tukuynejpi. Wakin paykunamanta kashanku Mecca cheqapi. Wakintaj

Jerusalem jap'iypi kajkunaqa Hebrón chay cheqapi karqanku, Arí? yachanchej paykunaqa Abrahanmanta pacha aswan sumaj rejsisqa kasqankuta. Tukuy chay cheqakuna allimpaj qhawasqapuni kashan imaraykuchus Isaacpis chayllapitaj p'ampasqa karqa. Chayrayku jacob-pis Macpela nisqa chay cheqapi p'ampasqa karqa.